

Клас: 6.

Дата: 19 травня 2020 року.

Урок № 66.

Тема: Аналіз гумористичних творів Ребра П. «Козацькі жарти»

Сміх людський — чудесна штука!
Він — мистецтво і наука...
Добрий сміх не б'є, не мучить,
А на світі жити учить,
Тим-то й бажаний для всіх.
П. Ребро

У зошиті, у якому ви працюєте під час карантину, посередині рядка написати дату (вона написана вище), на наступному рядку посередині написати тему (вона написана вище після слова «Тема»), а з наступного рядка, починаючи з середини, переписати епіграф (він написаний одразу після теми праворуч) – це слова П. Ребра.

Актуалізація та корекція опорних знань, умінь, навичок.

Слово вчителя.

Я думаю, усі зі мною погодяться, що Україна, яка не сміється, то не Україна. Сміх — це національна риса українського народу, це одна із тих ментальних особливостей, що вирізняє нас із-поміж інших народів світу. З історії ми знаємо, що наші предки-запорожці були народом веселим: любили і жартувати, і веселитися.

«Криниця мудрості народної».

В устах нашого народу і до сьогодні живуть прислів'я і приказки, фразеологізми про сміх. Я почну, а ви, будь ласка, продовжте.

«В оселю, де звучить сміх, не заглядає нещастя», — говорить народна мудрість.

Наводіть приклади прислів'їв, приказок і фразеологізмів про сміх.

Прислів'я, приказки, фразеологізми:

- ❖ І сміх, і гріх; курям на сміх; кишки рвати; кури засміють; заходитися сміхом: рвати боки; сушити зуби: заводити хихоньки та хахоньки; брати на глум.
- ❖ Смійся-смійся, а за смішки плачем відповісь.
- ❖ Сміх! нам регочеться, а їм не хочеться.
- ❖ Вам сміх, а мені біди міх.
- ❖ З других сміявся, а сам в біду попався.
- ❖ Насміхався голий зі стриженого.
- ❖ Насмішки боїться навіть той, хто вже нічого не боїться.
- ❖ Одні очі і плачуть і сміються.
- ❖ Не смійся з другого, щоб і тобі не було того.
- ❖ Не смійся із старого, бо й ти будеш старий.
- ❖ Хто у п'ятницю сміється, той у неділю плаче.
- ❖ Вмій жартувати, та знай коли перестати.
- ❖ Не треба з тим жартувати, що болить.
- ❖ Я на жарт сказав, а він на правду взяв.

«Хвилинка-цікавинка».

Що з цього приводу кажуть вчені? Я чула, що одна хвилинка щирого сміху дарує 11 днів життя.

Хочеться і мені запропонувати вам свій варіант — вислів Петра Ребра, який дуже хочеться винести як девіз нашого уроку:

Нехай народові на втіху

Живе козацький заповіт:

Хто помира щодня від сміху,

Той буде жити сотню літ.

Слово вчителя.

Отже, сьогодні на уроці ми ознайомимося з життєвим і творчим шляхом прекрасної людини, талановитого письменника, майстра сміху, козацького нащадка — Петра Павловича Ребра.

Вивчення нового матеріалу.

Доповідь вчителя про життя і творчість Петра Ребра.

Петро Павлович Ребро народився 19 травня 1932 року в селі Білоцерківці, Куйбишевського району Запорізької області в родині селянина.

Закінчив Запорізький державний педагогічний інститут, служив в армії, вчителював у Малокатеринівській СШ, працював у редакціях обласних газет «Червоне Запоріжжя», «Запорізька правда», в обласному книжково-газетному видавництві, в обласному управлінні культури, з 1967 року — відповідальний секретар Запорізької організації Спілки письменників України.

П. Ребро — фундатор Запорізької обласної організації національної спілки письменників України (очолював більше 30-ти років), виховав цілу плеяду талановитих літераторів, заснував ряд літературно-мистецьких свят, зокрема, «Поетичний травень», а також альманахи «Хортиця», «Спокута», «Весела Січ».

Як депутат обласної ради багатьох скликань, активно відстоював права української мови і культури в регіоні, виступив проти будівництв, які загрожували землякам ще більшими екологічними лихами, енергійно домагався будівництва обласної бібліотеки імені О.М. Горького, Історичного музею на о. Хортиці, кінотеатру «Перемога» та інших соціально-культурних об'єктів.

Один із засновників обласної організації Товариства української мови «Просвіта» і Асоціації національно-культурних товариств Запорізької області, президент (кошовий) Міжнародної асоціації гумористів і сатириків «Весела Січ».

Друкується з 1946 року. Перша збірка віршів «Заспів» вийшла в 1955 році. Нині в доробку письменника — сто книг для дорослих і дітей. Значна частина з них побачила світ у роки незалежності України. Це, зокрема, «Вибрані твори» в 5-ти томах, гумористична серія «Козацькі жарти» (12 книг), веселий календар «Козацький сміховник», трилогія «Сміхотерапія», дослідження «Т. Шевченко і Запоріжжя», книжки для дітей «Квіти мають імена», «Трінь і Трінька» та ін.

Працював також у жанрі поетичного перекладу.

Очевидно, що сам Бог велів поету стати гумористом, бо все життя він прожив у козацькому краї:

Спасибі, доле, що нам судила

У цьому краї пізнати світ.

Спасибі, нене, що ти навчила

Дзвінкої мови з дитинних літ.

Про початок своєї літературної стежини П. Ребро згадував так: «Мені було неважно — у мене навіть ім'я та прізвище римуються: Бог ніби вказав мені, якою стежкою йти. Моя матуся, хоч у дитинстві вчилася лише у церковноприходській школі, знала напам'ять багато віршів і молитов. Удова з трьома дітьми, вона була вкрай перетруджена працею в колгоспі й на власному городі, але оптимізму не втрачала і на всі випадки життя мала власні римовані приповідки. Наприклад, кажу: «Мамо, їсти!» — а вона: «Ніде сісти!» Або: «Де моя ложка?» — «Взяла ворожка!»

Твори П. Ребра перекладені багатьма мовами світу. Вони ввійшли до антологій, календарів, шкільних підручників тощо.

Петро Ребро є номінантом Національної премії України імені Т. Г. Шевченка та лауреатом літературних премій імені С. Руданського, імені І. Нечуя-Левицького, імені П. Тичини, імені Остапа Вишні.

Помер П. Ребро 22 березня 2014 року.

На сторінках збірок П. Ребра вміщено понад дві сотні жартів. Отих самих, козацьких!

Я зведусь у стремені

Й серцю стані щемно:

Що іще ти на коні —

Відчувать приємно.

Затріпоче корогов,

І збагнеш зненацька.

Що у тебе в жилах кров

Не якась — козацька.

П. Ребро, «На коні».

Гумор П. Ребра високо оцінили сучасники митця, зокрема Павло Глазовий так відгукувався про збірку «Козацькі жарти»: «Те, що Ви зуміли видати таку чудову, розумну книжку, я вважаю козацьким подвигом. Ви не просто воскрешаєте й поширюєте прекрасний гумор Ви нагадуєте всім землякам своїм і не тільки землякам, що дух козацький не вмре й не загине».

Аналіз гумористичних творів.

Прочитайте гуморески П. Ребра.

КОЗАЦЬКА МОЛИТВА

До церкви причвалав старий козак.

В поклоні ледь не до землі зігнувся:

— Зроби, о Боже милосердний, так.

Щоб я сьогодні ж в турка обернувся!

Почув слова ці випадково піп.

Що і походи знав в житті, і битви:

— Ти, батьку, збожеволів?

Чи осліп?

Що за безглузді просьби і молитви?

Хіба не турок напада на Січ?

Хіба не він чига на нас край шляху?

Козак зітхнув:

— Не в тому, отче, річ!

Я зроду не молився ще аллаху.

Конини навіть в рот я не беру,

А навпаки — люблю вмінати сало.

Я просто хочу, щоб, коли помру,

Хоч на одною турка менше стало!

ОСЕЛЕДЕЦЬ

Цікавий джура і козак бувалий
Тихенько розмовляють в холодку.
“Ви, батьку, ще мені не розказали.
Навіщо оселедець козаку?”
“Погрібна річ! Наприклад, доведеться
Переплисти лиман, або Дніпро:

Не встиг на Січ прителіпатись,
Як став хвалитися Мусій:
А я умію розписатись!
(Мовляв, великий грамотій).

Обозний писарю говорить
(Він щойно написав листа):
— Що ти нашкрябав, крючкотворе?
Його ж ніхто не прочита!

До князя Нечоси (його на віки
Весь люд український прокляв
недаремно)

У справі якійсь прибули козаки
І вислухати просять — статечно і чемно.
А князь той давай глузувати із них.
— Це хто вас, — регоче нахабно у вічі, —

Прийшов козак до кошового
І каже: — Що за чортівня?
Не можу, батьку, я в нікого
Собі позичити коня!

Прощайте, брати!
Для Оверка Опари
Настала хвилина тяжка:
Зненацька схопили його яничари
Й на страту ведуть козака.
Ведуть і глузують із нього бандити:
— Скажи що з тобою робить?
— Скарати на горло? За гак почепити?
Чи може, в Дніпрі утопить?
А той: — Зачекайте, подумаю трошки.
В цім ділі спішити не слід.
Я вам розповім, що сказала ворожка.
Коли вирушав я в похід.

Доводив пан січовикам:
— Ми вояки хороші:
За честь воюємо, а вам
Одне лиш треба — гроші!

Отож і видала указ
Украй розгнівана цариця:
“Уб’ю, хто скаже ще хоч раз,
Що я дурна, немов ослиця!”

В крові у нас козацькі гени.
В душі у нас весела Січ.
Вона дарує нам натхнення,
Вона співає день і ніч.
Її імення на скрижалі
Удячне людство занесло,
Бо запорожець і на палі

Якраз на голові до оселедця
Прив’язуємо ми своє добро.
Перепливе — дивуються татари.
Адже ми щойно вийшли із води,
А в нас сухі сорочки й шаровари,
Тікають з переляку хто куди!”

ВЕЛИКИЙ ГРАМОТІЙ

А вже бували запорожці
Йому і кажуть: — Не хвались!
Ти спершу шаблею на спині
У бусурмана розпишиш!

СЕКРЕТИ

— Атож, ніхто, — погодивсь писар.
Але облиш слова круті.
Адже це я зробив навмисне,
Бо є секрети у листі!

ПОСЛИ

Прислав отаких дивовижно дурних?
Чи, може, розумних бракує на Січі?
— Чому ж, — одказали поважно послы, —
У нас мудрагелів на Січі немало,
Одначе вони до розумних пішли,
А нас — ти вже вибач — до тебе послали!

ПОРАДА

Питав Левка. Хвеська, Романа...
Який народ у нас скупий!
— А ти звернись до бусурмана, —
Йому порадив кошовий.

НЕВМИРУЩИЙ ОВЕРКО

Сказала: “Живим ти повернешся з бою
І житимеш цілих сто літ.
Якщо ж ти загинеш, то разом з гобою
Сто турків піде на той світ!”
— Сто турків? — засмикались враз
яничари.

Та це ж не козак, а шайтан! —
Оглянувся він, а довкола Опари —
Нікого. А де ж бусурман?
Той шаснув у хащі, той гулькнув у воду,
Той в землю зарився, мов кріт.
...Оверко живим повернувся з походу
І жив іще, кажуть, сто літ.

ХТО ЗА ЩО ВОЮЄ

Ти, — козаченько одвіча,
Про честь не згадуй всеує:
Кому чого не вистача,
То той за те воює!

ГРІЗНИЙ УКАЗ

— І домоглась свого таки
Імператриця-упириця!
Тепер казали козаки:
“Вона розумна, мов ослиця!”

ЕПІЛОГ

Жартує, ворогу на зло.
Зубами недруги скрегочуть
І їх хапають дрижаки,
Коли сміються і регочуть
На Запоріжжі козаки.
Складають зброю супостати
І їх терзає каяття,

Бо сміх — це дух, що не зламати,
Бо сміх — це воля до життя.
Цей сміх — найбільша сила нині,
Це горді крила поколінь.

На них новітній Україні
В майбутнє линути.
Амінь.

Самостійне застосування учнями знань.

Приєм «Есе».

Напишіть вільний твір, давши відповідь на питання: Які риси козацької вдачі розкриває П. Ребро у своїх творах? Висловіть власні думки у формі есе (до 8 речень).

Підсумки.

Слово вчителя.

Гумор Петра Ребра — справді національний, його книги звеличують невмирущий козацький дух, мудрість, оптимізм наших пращурів: письменник дивиться на наше минуле очима патріота-жартівника. Чимало історій, пригод, ситуацій звучать напрочуд актуально, повчально, мають не лише пізнавальне значення, але й виховують читача. Сміх у нашого майстра добродушний, людинолюбний, він завжди незлостивий і делікатний. Гуморески, фейлетони, драматичні замальовки, співомовки, притчі, анекдоти, пісні, віршові й прозові мініатюри — все це сповнене козацької мудрості, приперчене добротною запорізькою іронією та пронизане січовою волелюбністю.

«Методика одного речення».

Учні зачитують і коментують зміст епіграфа уроку.

Сміх людський — чудесна штука!

Він — мистецтво і наука.

Він — в житті і для життя.

Від малого й до старого

Всі ми любимо щирий сміх.

Бо з нікчемного й смішного

Посміятися не гріх.

Добрий сміх не б'є, не мучить,

А на світі жити учить.

Тим-то й бажаний для всіх

П. Ребро

Д/з.

Повторити вивчений матеріал, підготуватися до КР за темою: «Гумористичні твори». С. 234 – 235, рубрика «Перевір, чи старанно ти навчаєшся» (письмово виконати усі завдання).